

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS/96/12.13.4/378

13 februari 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 7/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/96/12.13.4/376 d.d. 13 februari 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

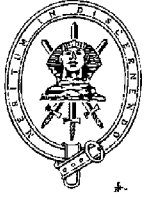
Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

07/96

(Afgesloten 131200A FEB 1996)

Conclusie/voorzicht

Er blijft sprake van spanningen tussen Kroaten en Moslims in grote delen van Bosnië-Herzegovina die de samenwerking in Federatie-kader zullen compliceren. Voor de kwestie Mostar ligt een vreedzame oplossing nog niet binnen bereik. Een verdere toenadering tussen (Bosnische) Serviërs en Kroaten ligt meer voor de hand.

De rivaliteit tussen de Serviërs uit oost- en west-Bosnië ("Pale" vs. "Banja Luka") zal naar verwachting een belangrijke rol spelen tijdens de komende verkiezingen in de Bosnisch-Servische republiek.

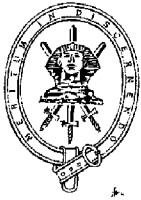
Het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic lijkt met Kroatische steun aanhangers over te willen brengen naar west-Bosnië, mogelijk om met succes deel te kunnen nemen aan de komende verkiezingen.

Er zijn indicaties dat de Kroatische president Tudjman aanstuurt op een scheuring in de regeringspartij HDZ om een politieke oplossing voor de kwesties Prevlaka en oost-Slavonië open te houden. Overigens zijn er aanhoudende indicaties dat de Kroatische overheid de terugkeer van gevluchte Serviërs naar Kroatië wil blijven ontmoedigen.

Bosnië-Herzegovina

De burgemeester van het door Bosnische Kroaten gedomineerde westelijke deel van Mostar, Brajkovic, heeft onlangs benadrukt dat hij de voormalige frontlijn in deze stad als de enige rechtmatige grens beschouwt tussen het Moslim en Kroatische deel van de stad. Tevens stelde hij dat het Kroatische deel van Mostar welvarender is dan het Moslim deel, hetgeen verband zou houden met het gebrekkige arbeidsethiek van de Moslims. Overigens heeft Brajkovic zich wel bereid verklaard om later onderhandelingen aan te gaan over een alternatieve oplossing voor Mostar.

De stelling van Brajkovic onderstreept het verzet van de Bosnische Kroaten tegen de plannen van EU-bemiddelaar Koschnik voor bestuurlijke integratie in Mostar, die in hun visie zou leiden tot overheersing van de Kroaten door Moslims. De Bosnische Kroaten eisen tenminste het westelijk gedeelte van de stad op als hoofdstad van de door hen gedomineerde gebieden. Deze opstelling blijft de samenwerking met de Moslims ondergraven. Voornamelijk blijft een oplossing van de kwestie Mostar op basis van het

huidige voorstel van Koschnik buiten bereik. Dat Brajkovic de mogelijkheid van onderhandelingen in een later stadium openlaat, houdt verband met het feit dat de Bosnische Kroaten niet van een blokkade van het vredesproces in Mostar willen worden beschuldigd.

De (Kroatische) burgemeester van Ljubuski, een stad ten zuidwesten van Mostar aan de grens met Kroatië, heeft tegenover de EU-waarnemersmissie verklaard dat de Kroaten zich gedwongen voelen deel uit te maken van een land waarin zij een minderheid vormen. Hij stelde dat hij zich zal verzetten tegen pogingen van Moslim-vluchtelingen om naar Ljubuski terug te keren, omdat hij hun veiligheid niet kan garanderen en zich inmiddels Kroatische vluchtelingen in hun vroegere woningen hebben gevestigd. De genoemde uitspraken zijn representatief voor de opstelling van de meeste Kroaten uit het zuiden van Bosnië-Herzegovina. Zij beschouwen zich in de praktijk als deel van Kroatië. In grote delen van Herzegovina, met inbegrip van Mostar, hebben de Kroaten reeds in 1993/94 leden van de andere bevolkingsgroepen (primair de Moslims, maar ook Serviërs) verjaagd en hebben zich Kroaten gevestigd die waren gevlucht uit andere delen van Bosnië-Herzegovina. Genoemde uitspraken ondersteunen dat het in de praktijk uiterst moeilijk zal blijken om in deze gebieden een herintegratie van Moslims en Kroaten te bewerkstelligen. Uitvoering van de bepaling van het akkoord van Washington dat Herzegovina binnen de Moslim/Kroatische Federatie een gemengd kanton zal worden, is dan ook hoogst twijfelachtig.

De bevelhebber van het Zevende Korps van de Bosnische regeringsstrijdkrachten (ABiH), Alagic, heeft verklaard dat, indien internationale instellingen niet op korte termijn hulpgoederen aan de stad Sanski Most leveren, zij niet meer welkom zijn in die stad. Zelfs dreigde hij met geweld tegen buitenlandse hulpverleners in Sanski Most. Er zijn geen aanwijzingen voor tekorten aan hulpgoederen in Sanski Most. Indien deze al voorkomen, zijn zij vermoedelijk vooral toe te schrijven aan tekort schietende distributie op lokaal (Bosnisch) niveau. De uitspraak van Alagic moet vooral worden gezien in het licht van de aankondiging dat het Zevende Korps ontbonden zal worden in het kader van de troepenreducties die onlangs bekend zijn gesteld. Alagic zelf staat voor de regeringspartij SDA kandidaat voor de komende maanden te kiezen bestuursraad in het district waar de stad ligt. Zijn uitspraak geeft aan dat de internationale hulpverleners niet populair zijn bij de Bosnische leiding van Sanski Most. Geweld tegen hen, of leden van IFOR, kan niet worden uitgesloten.

De burgemeester van Banja Luka, de belangrijkste "Servische" stad in west-Bosnië, heeft tegenover leden van de EU-waarnemersmissie gesteld te verwachten dat de "status van Pale" in de komende verkiezingen een kwestie van belang kan worden. Tevens zinspeelde hij in dit verband op een "decentralisering van militaire structuren". Deze uitspraken houden waarschijnlijk verband met het feit dat de Bosnisch-Servische politiek nog steeds wordt gedomineerd door functionarissen uit oost-Bosnië, die zetelen in Pale. Daartegen groeit het verzet van de kant van west-Bosnische Serviërs uit Banja Luka en omgeving. De Servische president Milosevic maakt van deze verdeeldheid gebruik om de positie van zijn Bosnisch-Servische ambtgenoot en rivaal Karadzic te ondergraven. De gesuggereerde decentralisering van militair gezag kan te maken hebben met het feit dat de top van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) eveneens is geconcentreerd in oost-Bosnië. Er waren in het verleden vaker aanwijzingen dat west-Bosnische militairen ontevreden waren met deze situatie. Zo heeft zich in

1994 in Banja Luka een militaire opstand voorgedaan, die aanvankelijk verband hield met achterstallige betalingen, maar zich al spoedig ontwikkelde tot een protest tegen Karadzic en de opperbevelhebber van de VRS, Mladic. Vermoedelijk is de onvrede met deze twee functionarissen nog gegroeid als gevolg van het verlies van de aangrenzende Krajina (waarmee de west-Bosnische Serviërs goede betrekkingen hadden) en de onzekerheid omtrent de toekomst van de Posavina-corridor, de enige verbinding van west-Bosnië met de overige Servische gebieden. De uitspraak van de burgemeester van Banja Luka lijkt erop te wijzen dat de Servische autoriteiten in dit gebied grotere bevoegdheid op militair gebied nastreven.

Kroatië

Uit recente berichten is gebleken dat zich in het vluchtelingenkamp Kupljensko in Kroatië nog ongeveer 8.000 aanhangers van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic bevinden. Van deze oorspronkelijk 20.000 uit de Bihac enclave gevluchte Moslims zouden er inmiddels 10.000 met behulp van de UNHCR naar hun voormalige hoofdkwartier in Velika Kladusa aan de Kroatisch-Bosnische grens zijn teruggekeerd. Ongeveer 2.000 vluchtelingen zouden het kamp op illegale wijze, m.n. door omkoping van Kroatische functionarissen, hebben verlaten. Eerder waren er al berichten over mishandeling en intimidatie van Abdic-aanhangers door regeringsgetrouwe Moslims. Achtergrond zou de vrees van de regering in Sarajevo zijn dat de aanhangers van Abdic een bedreiging blijven voor haar invloed in de regio. Indicaties dat Kroatië Abdic c.s. achter de hand houdt om in de toekomst een mogelijke marionettenregering te vormen in (delen van) west-Bosnië spelen daarbij ook een rol. Er circuleren geruchten dat Abdic (die zich nog steeds in Kroatië bevindt) voorbereidingen treft om met Kroatische steun aan de verkiezingen in Bosnië-Herzegovina deel te nemen. De terugkeer van vluchtelingen kan derhalve verband houden met een streven van zowel Kroatië als Abdic zelf om zo veel mogelijk kiesgerechtigden vanuit Kupljensko over te brengen naar Bihac en omgeving. Dit zal door de regeringsgetrouwe Moslims in west-Bosnië als een bedreiging worden gezien en de Moslim-Kroatische betrekkingen verder onder druk zetten.

Burgemeester Pasecki van Jastrebarsko, een plaats ten zuidwesten van Zagreb, die lid is van de regeringspartij HDZ en tevens zitting heeft in het Kroatische parlement, heeft tegenover leden van de EU-waarnemersmissie verklaard dat er een groot verschil is tussen de wettelijke regeling voor terugkeer van gevluchte Serviërs en de praktijk. Hij gaf toe dat de Kroatische wetgeving in beginsel geen verschil maakt tussen Servische en Kroatische burgers, maar sprak de verwachting uit dat de gevluchte Serviërs in de praktijk zelf zullen beslissen niet te zullen terugkeren, omdat "iedere familie wel een oorlogsmisdadiger telt". Ondanks het feit dat de Kroatische wetgeving op papier geen beletsel is voor de terugkeer van Serviërs die na de verovering van de Sectoren Zuid, West en Noord zijn gevlucht, is de afgelopen maanden herhaaldelijk melding gemaakt van Kroatische maatregelen die kennelijk tot doel hadden zo'n terugkeer te ontmoedigen. De uitspraken van Pasecki vormen één van de eerste gevallen waarin dit van officiële zijde wordt bevestigd.

Pasecki heeft tevens verkondigd dat de Moslim/Kroatische Federatie in Bosnië-Herzegovina niet functioneert. Hij stelde dat de kansen op samenwerking van Zagreb met Belgrado momenteel groter zijn dan die met Sarajevo. Deze uitspraak vormt een nieuwe indicatie dat, hoewel er nog sprake is van

onenigheid met betrekking tot oost-Slavonië en Prevlaka, de regeringen van Kroatië en "Joegoslavië" deze problemen niet als een onoverkomelijke hinderpaal voor toekomstige nauwere samenwerking beschouwen. In ieder geval vormt het Servisch/Kroatische verzet tegen Moslim-dominantie in Bosnië-Herzegovina een verbindende factor.

Tenslotte zei Pasecki op korte termijn een scheuring in de HDZ te verwachten. In zijn visie staat, wat werd genoemd, de "rechtervleugel" op het punt uit de partij gestoten te worden. Met deze rechtervleugel wordt vermoedelijk vooral gedoeld op de meer nationalistisch georiënteerde groepering in de HDZ, die vraagtekens stelt bij het streven van president Tudjman om vooralsnog een vreedzame oplossing voor de kwesties oost-Slavonië en Prevlaka na te streven. Sommige vertegenwoordigers van deze vleugel hebben zich ook verzet tegen het beleid van Tudjman ten aanzien van Bosnië-Herzegovina en met name de daarin vastgelegde samenwerking met de Bosnische Moslims. Een initiatief van de HDZ-leiding en derhalve van Tudjman zelf om deze nationalisten uit de partij te stoten zou opmerkelijk zijn, omdat Tudjman in het begin van de jaren '90 ernaar gestreefd heeft om meer nationalistische groeperingen in de HDZ op te nemen. Dat hij kennelijk overweegt hen weer uit de partij te verwijderen, wijst erop dat hij nu een meer gematigde, minder nationalistische koers wil volgen. Dit kan de mogelijkheden voor samenwerking met Servië en de Bosnische Moslims vergroten. Anderzijds moet Tudjman ervoor waken dat de belangen van Kroatië en de Bosnische Kroaten niet in het gedrang komen, omdat anders zijn eigen populariteit verder onder druk zal komen te staan.

In dit verband is ook vermeldenswaard dat de (Kroatische) burgemeester-in ballingschap van Erdut, één van de belangrijkste plaatsen in oost-Slavonië, als zijn mening heeft uitgesproken dat alle (Servische) vluchtelingen uit de voormalige Sectoren Zuid, West en Noord moeten worden geherhuisvest in Servië. Hij stelde geen voorstander te zijn van een vreedzame oplossing van de kwestie oost-Slavonië, zoals die in het verdrag van Erdut tussen de Kroaten en de Kroatische Serviërs overeen is gekomen. Aangenomen moet worden dat bovenvermelde uitspraken in ieder geval de mening van vele Kroaten uit oost-Slavonië weergeven. De kansen op een vreedzame samenwerking tussen Serviërs en Kroaten in dit gebied, één van de hoekstenen van het verdrag van Erdut en de basis van de taakstelling van de VN-vredesmacht in oost-Slavonië (UNTAES) blijven uiterst klein.

Een Kroatische rechter die onderzoek moet doen naar oorlogsmisdaden in de voormalige Sector Zuid (Krajina) heeft verklaard dat dit onderzoek uiterst traag verloopt als gevolg van de grote werklast en de lage salarissen van Kroatische rechters. Hij stelde dat er vele aanklachten wegens diefstal zijn geregistreerd, maar nog geen wegens het plunderen of in brand steken van woningen. Hij stelde dat de toename van criminaliteit in de sector door velen wordt toegeschreven aan zigeuners. Dergelijke uitspraken van Kroatische overheidsfunctionarissen lijken vooral bedoeld om de plunderingen van Servische huizen door Kroatische militairen en burgers in de voormalige Servische gebieden te bagatelliseren en anderen (zoals zigeuners) daarvoor verantwoordelijk te stellen. In werkelijkheid hebben vele schendingen van de mensenrechten in de Krajina plaatsgevonden met tenminste stilzwijgende instemming van de Kroatische overheden; deze hadden tot doel de terugkeer van Serviërs naar die gebieden te ontmoedigen.